

Telegraful Român

Organ național-bisericesc

Abonamentul:

Pe un an 40 coroane. — Pe șase luni 20 coroane. — Pe trei luni 10 coroane. Ziarul apare Marția, Joia și Sâmbătă

Correspondențele

să se adreseze Redacției «Telegrafului Român», Strada Măcelarilor Nr. 45. — Scrierile nefrasecate se refuză. — Articolele nepublicate nu se laspoiază.

== Prețul inserțiunilor, după invocă ==

Abonamentele și inserțiunile să se adreseze Administrației ziarului «Telegraful Român», Sibiu, Strada Măcelarilor Nr. 45.

Cuvinte de salutare pentru membrii ardeleni, basarabeni și bucovineni

rostite de d. N. Iorga în ședința festivă a Academiei Române în ziua de 14 Mai 1914

Pentru întâia oară membrii Academiei Române cari vin să participe la lucrările ei, închinată în cea mai mare parte cunoașterii limbii și trecutului românesc, n'au de trecut granița pe care mari nenorociri îngreuiate de povara veacurilor și cumplite fatalități împotriva cărua s'au pornit în zădar puterile slabe ale înaintașilor noștri le-au însemnat, ca niște săngerose șanțuri în carne, peste cuprinsul de o așă de evidentă unitate al pământului românesc.

— Și, totuși, astăzi când Basarabeanul Înculeț, Bucovineanul Nistor, Ardeleanul Băresanu stau lângă noi liberi să rostească tot ce le spune inima, fără nici o teamă de răspundere față de vre-un stăpân străin, când sentimentul tuturor se poate rosti cu aceeași sinceritate înaintea Regelui care e al lor ca și al nostru, al celor de aici, înaintea Reginei a cărei miloasă bunăvoință are dreptul să cerceteze și suferințele lor, și înaintea Moștenitorului de Tron sub conducerea căruia copiii noștri vor îndeplini aceeași operă națională românească, nu e nimic care, — într'o bucurie așa de firească, de și nu căută, după datina unui popor cuvințios, discret, cuvintele țării, — să sâmene cu o umirare sau măcar cu cea mai de așteptat mirare.

Era așa de natural să ajungem aici, la cea d'întâi revizuire rațională a hărții lumii, ca aceea la care se procedează astăzi, suptr ocrotirea unor arme biruitoare pentru drept și cu înțelegerea chibzuită a unor șefi de state și unor miniștri cari sânt cugetători, scriitori politici, istorici și profesori de universitate!

Nenaturale au fost numai hotarele pe care le-au tras niciodată cu sabia, în luptă, ci prin încete infiltrări violente, ca în Ardeal și Bănăt, ori prin intrigi la masa verde a diplomației, pe suferitoarea hârtie, ca în Bucovina și Basarabia, răvântorii de pământuri străine și de robi. Ele n'au intrat niciodată în conștiința poporului, căci Ardelenii, Bănățenii au venit aici și mai departe, de-a lungul veacurilor, ca «în țară». Bucovina a fost privită numai ca un «Cordun», după cordonul sanitar în dosul căruia s'a făcut actul de corupție și de brigandagiu, iar Basarabeni, cari n'au vrut să știe de firma scrisă în slove

rusești supt icozna păsării hrăpărete, nu s'au crezut vre-odată altfel de Moldoveni decât ceilalți.

Cărturarii cred, ce e drept, în forme, și în alte forme decât acelea, urâte, ale intereselor lor personale, care-i pot duce, când sufletul e slab, la picioarele străinului cuceritor, de unde, cu ori câtă pocăintă, omul nu se mai ridică întreg. Au fost de sigur români cu studii și români de însemnătate în viața politică și socială cari au admis ceea ce conștiința popoulă ră respins, adesea în tăcere, une ori însă cu indignată mișcare pe care a făcut-o în 1918, când călăii poporului nostru, barbari culturali și cei naturali, ni-su înfățișat spăimântătoarea figură diformă a unei Români fără muni și fără mare, simplu ogor de lucru pentru negrii albi ai Europei centrale, fără a-și da sama că desființau pentru totdeauna un hotar și că hotarul nedrept, în epoca naționalităților, poate face loc la orice altă decât la unul și mai nedrept decât dânsul.

Dar, de câte ori s'a întreprins o acțiune mai vastă în ordinea politică și tot așa și în ordinea culturală, ea a dus în chip firesc la unitatea primitivă, la unitatea necesară, la unitatea inevitabilă.

Cel d'întâi stat românesc la Dunăre, în veacul al XI-lea, s'a numit în limba slavă a cancelarilor Țara Românească, una singură pentru toți. Fundațiunea de la Arges, în veacul al XIV-lea, a fost o «Domnie a toată Țara-Românească». Moldova, înfemeiată de străini ca stat de concurență, a tins, în veacul al XIV-lea și în al XV-lea către desființarea hotarului absurd. Dacă în Ardeal s'a ridicat, fie și în armura nobilului urgur, Ioan Corvinul, el a căutat să întrebunțeze pentru aceeași operă, cu atât mai românească, cu cât era mai creștină, puterile militare ale celor trei țări, și Ștefan cel-Mare, stăpân peste sădici, creator de Domni la București, în timp ce luptă cu turcii pentru cruce, nu făcea decât să urmeze aceeași tradiție. Aceasta a fost și linia de conduită a lui Petru Rareș, care-și mărita fetele la Munteni, care-și făcea intrările domnești în Bistrița ardelenă și-și adăpostea pribegia în cetatea Ciceului, după ce luase vamă la Prejmerul brașovean și-și așezase dre-

gătorii săi, pe urmele puternicului părinte în inima însăși a Ardealului, la Cetatea-de-Baltă. Și, când, după căderea Moldovei, norocul care adusese în scaun pe Mihai Viteazul dădu principatului muntean călăuzirea avântului românesc, în ciuda sfătuitoarelor cari-i înfățișau corosna bizantină, deschizându-i prin răscoale balcanice drumul către sfânta Sofia, Voevodul trecătoarelor îndepliniri s'a îndreptat, furat de marile puteri ascunse ale neamului, spre pasurile Carpaților, chiar dacă erau să-l ducă la osteneli, la suferință și moarte.

Iar apoi unul după altul, Domnii unei țări și ai celorlalte, Redu Șerban, năvălitorul în Ardeal, Movilești, cari domnesc în ambele țări de aici, Radu Miheș, care din Moldova au își pune feciorul Domn în București și ale căruia oase se aduc din curțile de la Hârliu la mânăstirea lui din acest oraș al nostru, petrecute de boierii unui principat ca și de ai celuialt. Gaspar Gratiari, Morlacul care visează de Transilvania, Vasile Lupu, care, de și solicitat și el neconcentrat să fie împărat pentru greci, răvânte Muntenea și ochește cu o lacomă privire Ardealul însuși, — ce sânt altceva decât succesivele unelte ale unei voinți mai tari decât dânsii!

La capătul veacului care începuse văzând martiriul lui Mihai la Turda, Constantin Brâncoveanu, dispunând de tronul Moldovei și hotărând situația Ardealului, unde cumpără pământuri, tipărește cartea românească pentru toată românia, în același timp când Munteanul Constantin Cantacuzino stolicnic cutează a scrie istoria acestei români până în Pind și Moldoveanul Dimitrie Cantemir pregătește Hronicul Româno-Moldovlahilor. Fanariotii înșiși, mându-se dintr'o țară în alta, cu boierii cu tot, erau, pe neștiute, în slujba sorții, și de câte ori războaiele turcilor i-au dus în Ardeal, ei, un Mihai Racoviță ca și un Nicolae Mavrogheni, n'au rămas nesimțitori față de sensul pământului pe care-l călcau și de sufletul acela cari salutau pe modestele steaguri nouă vechile steme al cuceritorilor glorioase.

Grecul Fotino scria la București Istoria Daciei, treizeci de ani după ce rusul Potemchin voise Dacia pentru el și zece ani abia după ce Constantin Vodă Ipsi-

lanti fusese din mila rusească un fel de rege al Daciei dunărene.

Iar, îndată ce puterile ni-au revenit în veacul al XIX-lea, cel d'întai avânt a fost acela de unire, și Kogălniceanu a pus numele Daciei în fruntea primei opere mari de cultură a națiunii. Casa de țară a Bucovineanului Hurmuzachi a strâns în cultul aceluiași ideal pe Alecsandri și Kogălniceanu, ca și pe Barit, și Basarabeanul Stamatel a venit în Iași de la 1840 și în Suceava robită ca la altarul jertfelor pentru un mai fericit viitor, și s'a întors și el apostol al unității neamului, deschizând astfel calea unui Hasdeu. Și când, la 1859, Moldova și Muntenia se îndreptau spre unitate de stați, diplomația austriacă s'a înscărcinat ca însăși să spuie Europei întregi că următoarele capitale nu pot să fie decât: Bucovina, Ardealul și Bătăul.

Ca și statul, biserica ca însăși, oricare ar fi fost misiunea ei deosebită, fixată prin așezămintele ei proprii, a fost adus, de la începutul acțiunii sale de cultură până în momentul când această misiune a intrat în alte mâni, să joace rolul indispensabil și, firește, păstrătoarei de unitate națională. Prin mijloacele ei, Domniile moldovene, de la Ștefan-cel-Mare încôace, au legat suletetea pe românii de dincoace pe ardeleni ascultători de Vlădica Vadului pe Someș, și Domniile munteni, poate încă de la Mircea-cel-bătrân, stăpânitor al Făgărașului și al satelor de peste Olt, de-asupra Sibialui, și-au alipit prin alte așezări episcopale, la Galați, Olteni, la Prilop și la Geogălia, cealaltă parte din România ardelenească. Mihai Viteazul, care n'a strălucit numai ca un fulger pe cerul urșitelor noastre, ci a făcut și crească roada din pământul românesc prin apriga ploaie a furtunilor sale, a legat bisericește Maramurășul de Ardeal și Ardealul de Mitropolia lui, a Ungrovlahiei. Pe baza acestei unități ierarhice s'a dezvoltat o întreagă cultură unitară. Și, când influențe străine urmăreau înghințarea și supt acest raport a fraților de peste munți, în numele lor contra Habsburgului, ajuns Domn în Ardeal pentru a rupe legăturile cu Domniile noastre, a protestat tare și îndrăznet, Teodosie, Mitropolitul din București. Iar, după un veac, când s'a pornit printr'un străin, format însă la școala moldovenească a lui Verlaam și Dosoftei, prin Paisie, reforma călugăriei, prefăcută iarăși în slujitoare a cărții, aceeași lumină s'a aprins în chiliile de la Dragomirna, de la Neamț și Secu și în acelea de la Poiana Mărului, Cerniza și Caldărășani, și, trecând în episcopii, Veniamin Costachi a fost insulflet de același spirit românesc mai mult decât bisericesc ca și un Dionisie Lupu și un Grigorie. Și acest spirit li-a îngăduit să cheme ardeleni, fie și de altă confesiune, bucovineni pentru a întemeia, potrivit cu nevoile vremii, seminariile de la Socola și Buzău. Iar ucenicii acestor seminariu au fost călduroși luptători pentru Unirea de la 1859.

De șapte veacuri, de când s'au desfacut statornicile note dominante ale cântecului popular: baladă întru slava Domnilor luptători, doină pentru rostirea nădejților și durerilor fiecărui suflet omenesc, el n'a cunoscut hotar; această d'întai producție de frumuseță a sufletului românesc a străbătut, de la primii alcătuitoari cari n'au fost țărani, întru cât pe vremea

aceea putea fi cineva care nu era țărăn, tot întinsul Țării-Românești fărâmițate de Domniile interioare și de cotropiri străine. Nici o deosebire provincială, decât între românii isoleați ai sudului balcanic și noi, cești de aicea, nu se poate observa în cântecul mulțimilor, cea mai adevărată rostire a ființei noastre morale. De la o curte la alta treceau vechii lăutari, vechii zicitori, cîmpoiești cari întovărășiau versurile cântecului bătrânesc în clipa chier care încheia luptele, — o, dacă am avea astăzi pe urmașii lor. Și, odată intrat în mintea păstorilor, ei l-au adus acest cântec din sat la munte pentru a se întoarce a-desea din munte cu alt viers pentru șes.

Putîm după 1400, într'un colt maramurășean sau în marginea vecină a Ardealului, un cleric necunoscut: preot, călugăr, poate din vechii lacaș de la Per, îndemîndu-se de pornirea hăsită a prechimbării scripturilor în grai viu, facu să fie românesc și cuvîntul lui Dumnezeu, după ce era acuma de mult românesc rostul biruințelor domnești. Așa se născu presa românească. Îndată Moldovenii o copie în alte mînăstiri, unde s'au găsit fărâmițe opere inițiale, și accl care a pus în slovă de tipar pentru o largă răspîndire Psaltirea, Evanghelia hăsită a fost peste un secol un diacon muntean, fugăr în Ardeal și «scriind» cu meșteșugul său pentru românii din toate părțile, Coresi.

Suneam că în chip deosebit se întemeiaseră bisericele noastre, care, de la început, fînură să nu fie simple sucursale constantinopolitane. Dar monahii cărturari de la Tismana fură întemeietorii Prilopolului în Ardeal și ai Neamtului în Moldova. Și, îndată ce în viața bisericească a românilor pătrunse limba țării, cărțile se alcătuiră și se tipăriră pentru românii din toate provinciile. Până astăzi Cazanlia Mitropolitului moldovenesc Verlaam, fiu de țărăn din părțile Putnei, aproape de hotarul muntean și lângă Vrancea mocănească, unde a răsunat balada Mioçiței, este învățătura religioasă cea mai iubită pentru sătenii de peste munți. Și din truda comună a cărturarilor cari, fiecare în țara lui, lucrau la aceasta de aproape două veacuri, din ostenele lui Dosoftei, ale lui Nicolae Milescu, ale urmașilor munteni ai lui Udrisțe Năsturel, supt ocrotirea unui Domn care-și avea rudele în amândouă Domniile și care hrănia ambiții împărătești, a luat ființă Biblia lui Șerban-Vodă de la 1688. Meșterul de tipar la Buzău era în zilele acelea Mitrofan Moldoveanu, și Ardelul își luă de aici tiparitori, până ce Mihai Iștvancoșii Ardelaneanul ajunse meșter al cărților Brâncoveanului ca să lucreze apoi pe sama lui versuri românești și cu literă georgiană în Caucaș.

Ideile lui Miron Costin sânt ale lui Constantin Cantacuzino; ale acestuia sânt ale lui Dlmirie Cantemir. Toți vorbesc de unitatea românească necontenită și absolută. O legiune de modeste ostași ardeleni ai luptei gîndului, călugări și preoți, iau asupra lor, întărindu-se și prin contactul cu vechea lume romană și strămoșilor, propovedania națională.

Pe când aici poesia noastră răsare spontan în aceeași clipă aproape prin versul lui Ienchiță Văcărescu Munteanul și a lui Costachi Conachi Moldoveanu, cântecul nou umblănd apoi de la o țară la alta, crezul unitar național, îndrăznet român, venit la noi cu Lazăr, nu face decât să se întoarcă de unde plecase și, fără a deriva dintr'însul, aceeași învățătură

aproape o dată în același moment supt aceeași formă la Iași Gheorghe Asachi, pe care altă soartă cu alt scop îl duse la aceeași Romă. Când Lazăr se va duce, Eliași îi va urma, și cei doi educatori ai neamului vor lupta alături iar, din partea lui, Ardealul va da de la sine supt aceeași povăță a timpului un om de aceeași temperare pentru aceeași misiune, Barit. Iar, într'o generație nouă, Mihai Kogălniceanu ca și V. Alecsandri vor fi oameni «Daciei literare» și a unei singure «România».

Pornită cu un program de critică, mișcare de la «Convorbiri Literare» și întrecută îndată în intențiile sale prin cîvârșitoare personalitate a celui Eminescu, pe care o putere nevăzută pare a-i fi dus de la Botoșni prin Cernăuți la Blaj și de acolo la Viena, unde se pregătește, în mediu panromănesc, omagiul României întregi adus împărătesii umbrei la lui Ștefan-cel-Mare, la mormîntul său robuit. Iar Academia noastră, întemeiată pentru restrăne scopuri de ortografie, de dicționar, de adunare a materialelor istorice, se prefăce prin aceeași misterioasă și irezistibilă forță, oricare ar fi fost rezistențele individuale, într'un organ de rostire fîșie și energică a credinței în necesara unitate națională. Nu eram iredenții în totalitatea noastră doar fiindcă înfățișam neamului redempțiunea, mîntuirea însăși în cultura făcătoare de minuni.

Ea și-a făcut datoria, pretutindeni: și aici. Când urmașii lui vor incipui România Mare cum zugrăvii vechi înfășează fundațiunile sfinte de pe vremuri, purtate pe mîniele cîtorilor, la dreapta va sta, în locul Domnului ziditor, regele Ferdinand I. Iu. șef de oaste biruitoare, la stînga însă unde apare în smerite haine mōhorâte Vlădica pregătitor, sfătuitoar și consacror cerem un loc, cerem acest loc din stînga, pentru cărturarul român, propovăduitor neobosit de-a-lungul secolelor, al unității naționale.

N. IORGA.

Adunare națională la Caransebeș

Duminecă în 18 Mai 1919 s'a ținut la Caransebeș o mare adunare națională, la care au participat peste opt mii de oameni.

Orașul neuitatului Traian Doda, a fost în ziua aceasta locul de întrunire al urmașilor de viteji grăniceri, dănd pîldă bună pentru toate centrele bănățene locuite de romani.

Adunarea s'a deschis prin vorbirea părintelui protopop Andrei Ghidia, care a scos la iveală căt se poate de lămurit, că cererile românești asupra Bănatului întreg sânt deplin îndreptățite.

A vorbit apoi Dr. C. Corneanu arătînd suferințele de veacuri ale neamului și luptele cumplite purtate pentru păstrarea limbii și legii strămoșești.

Dr. Dr. Ștefan Petrovič, fost deputat în parlament, își exprimă bucuria pentru împlinirea visului național. Mulțimea îl aclamă cu insulfete.

S'au recitat versuri din Alecsandri, s'a cântat imnul regelui, ascultat cu multă pietate, și Deșteaptă-te române, executat ca nicodată...

Di I. Vuia a citit moțiunea propusă adunării. Moțiunea aceasta, pe care o dăruie aici s'a trimis Consiliului Dirigent și Marelui, Cartier general, pentru a fi înaintată cătră Conferența păcii.

Telegrame s'au dat către Maiestățile

Lor Rege și Regina.

S'a ales în sfârșit o delegație de 15 membri, conduși de părintele protoscel Dr. Badescu, să mulțumească dlui comandant francez, care a pusur organizarea mării adunări naționale dela Caransebeș.

MOȘIUNE

Poporul român din partea răsăriteană a Banatului, intrând în adunare națională finută în Caransebeș la 18 Mai 1919, da expresie celei mai adâncă mâhniri suferite, aflând că chestia Banatului a ajuns să fie obiect de lărguială la Conferența de pace, cu toate că acest finut locuit în memoriale de jui neamului românesc, în memoria adunare finută la 18 Noemvrie 1918 în Alba-Iulia, în baza principiului de libera dispunere a popoarelor, s'a pronunțat pentru alăturarea lor în întregime la regatul României.

În consecință adunarea națională roagă guvernul român să aducă la cunoștința factorilor competenți ai Conferenței de pace voința nestrămutată a românilor bănățeni, ca întreg Banatul să fie alăturat la regatul României, cu atât mai vădit ca acest finut prin hotarele sale naturale formează o unitate indisolubilă, din punct de vedere strategic economic și etnic.

Deși avem firma convingere, că decizia Conferenței de pace nu se va pronunța contra aspirațiilor noastre firești și legitime, totuși finem să aducem la cunoștința celor chemați, că prin faptul că ne aflăm de atâta timp sub dominațiune străină și ca prin izolarea noastră de restul teritoriilor românești, traiul poporului nostru din Banat a ajuns să fie insuportabil, zar pacămintă poporului românesc e pusă la grele încercări, care dacă vor mai dăinui, pot duce la consecințe fatale.

În fine aducem la cunoștința guvernului român hotărârea noastră nestrămutată, ca pentru eliberarea ultimului colț de pământ românesc, sântem gata a aduce și suprema jertfă, intruchipând astfel în întregime idealul nostru național.

De încheiere aducem oamăile noastre de alipire fiască marelui Vodă, Maiestății Sale Regelui FERDINAND, regelui taturor românilor, Maiestății Sale Reginei MARIA,

dragostea noastră o închinăm întregii Dinastii.

Trăiască Maiestatea Sa Regele nostru FERDINAND II Maiestatea Sa Regina MARIA. Aliefta Sa Regală Moștenitorul de Tron CAROL! Trăiască Dinastia Română!

Andrei Ghidiu m. p. Ilie Ornescu m. p.
președinte. secretar.

TELEGRAME

Maiestății Sale Regelui Ferdinand I.

București.

Românii bănățeni, intrând în adunarea națională din Caransebeș la 18 Mai 1919, aduc Maiestății Voastre adăncă lor mulțumire pentru succesele și jertfele aduse de glorioasa Maiestății Voastre armată pentru desrobirea froților noștri din ghearele dușmanului secular, implorând grația Maiestății Voastre și pe seama scumpului nostru Banat, care așteaptă cu înfrigurare aceeași mântuire națională din partea doborâului român.

Când aducem acest omagiu la prea înalța cunoștință a Maiestății Voastre, finem să asigurăm pe Maiestatea Voastră de nestrămutata noastră alipire și credință, ca jurământul, că sântem gata de a ne jertfi și cea din urmă picătură de sânge pentru realizarea deplină a României Mari, una și nedespartită sub sceptrul Maiestății Voastre.

Andrei Ghidiu, Ilie Ornescu,
președinte. secretar.

Maiestății Sale Reginei Maria

București.

Ființa noastră dragoste și recunoștință celei mai bune Mame, care prin lacrimile și suferințele Ei a știut trezi în sufletul soldatului român avântul pentru înfăptuirea desrobirii noastre naționale, lar prin patriotismul El talid și luminat a știut să atragă atenția și simpatia lumii întregi pentru cauza sfântă și dreaptă a Banatului.

Din adunarea națională a românilor bănățeni, finută la 18 Mai 1919 în Caransebeș.

Andrei Ghidiu, Ilie Ornescu,
președinte. secretar.

Cumântarea dlui A. Barseanu

la Academia Română în ziua de 14 Mai 1919

Maiestății Voastre,
Aliefta Regală,
Domnilor colegi,

Cu inimile înalte și pline de încredere în viitorul Neamului pășim de astăzi noi, membrii din afară de granițele vechiului Regat, pragul acestei înalte instituții culturale naționale, ce-și serbează întru dăruire cultura jumătate de veac a existenței sale.

Ce e drept, și până acum, ziua când ne era dat a ne întruni în sinul Academiei Române cu colegii mai fericiți de cât noi din România liberă, spre a contribui și noi cu modeste noastre puteri la înmărunțarea culturii naționale, era pentru noi o zi de bucurie și de reculegere, de înaltă a sufletelor. *

Cu toate acestea, bucuria noastră nu se putea numi deplină. Chiar și în clipele cele mai frumoase ea era înscutată de o umbră, ce ne apăsa sufletele și ne reducea meru din visurile cele mai fermecătoare pe tărâmul rece și pustiu al realității.

Eră umbra convingerii că zborul sufletelor noastre este prizonier, că avântul nostru spre atingerea celor mai înalte culmi ale idealilor omenești trebuie să se oprească la anumite limite: era teama că, cu toate străduirile noastre și a'e altora mai vrednici decât noi, Neamul acesta este urzit a rămânea pe vecl îmbucătăți, veșnic supus capriciilor celor mari, ce se păreau autouterici, veșnic nesigur de soarta sa și de viitorul său.

Astăzi cu ajutorul lui Dumnezeu, ne vedem mântuiți de această umbră apăsătoare: teama ce ne chinuia și care de moli-ort ne încătușa voințele și ne zădărnicea avânturile cele mai nobile, a dispărut ca prin farmec. Zidurile puternice, ce ne despartău unui de alții, s'au prăbușit pentru totdeauna, și plini de ferice venim în această zi mare, noi, liberați ai României întregite, a vă aduce salutului nostru frătesc și a toată dragostea inimilor noastre descătuse și recunoscutoare ca priinos la această serbare înmărunțată a celei mai înalte instituții culturale românești și care este totodată sărbătoare de desrobiri noastre politice și a uniri pe vece a întreg Neamului românesc.

Fericiți ne simțim astăzi, noi, membrii din Ardeal, Banat, Crișana și din Maramurăș ai acestei înalte corporațiuni, că de aici înainte ne vom putea înălța fără piedeci cu colegii noștri din celelalte finuri ale României întregite și împreună cu dăgii vom putea lucra fără teamă și fără reserve, întrucât ne s'arî puterile, la dezvoltarea literaturii și științei românești și la înmărunțarea culturii naționale.

Fericiți sântem noi, români din Dacia Superioară, cum numea pășii de peste munți neuitat Alexandru Poplu Iarian, că de aici înainte cultura noastră națională se va putea

— ca floricelele bătute de brumă — din cauza neplății părinților.

Cătră mamele române, care păstrează vijilorul neamului — să îndreptă glasul meu, rugându-le să citească cu atențiune povețele care le-am scos din cărțile unor oameni pricepuți!)

I. Prima haină și scaldă a lui Nicușor

Ion Crișan avea trei copii. Cea mai mare sora, Maria, era trecută de 13 ani, ajută câte ceva părinților pe lângă căm, dar umbra regelui la cotele de repetiție. Al doilea era Ionică,

*) Cătrea înmărunțării. Lucrarea aceasta n'are altă pretenție, decât a populariza cunoștințele de igienă, în ciuda căm mult o traducere, o prelucrare, potrivit trebuțelor noastre, a materialului cuprins în următoarele cărți: 1. A cunoscută pondosă, de Avram Mihalac; 2. Az arăna de cunoscută vederea, de Emanuel Ștefan; 3. Sfatul estea "Sfatului", pentru protecția copiilor, pe seama autorilor de ocrotire a copiilor; 4. A gornesc narălele istorice, broșura scrisă de mai mulți specialiști din Institutul Științific pentru studierea copilului; 5. Sfatul cătră mame, de Dr. S. Ellinger, medic de copil.

Atâră de aceste lucrare am folosit și o seamă de observări personale, ca rod ai cercetărilor mele pe acest teren.

Povețele cuprinsc aici vor folosi nu numai finetii din popor, ci și cititorii din țara noastră, care e bine să le cunoscă și intelectualii satelor — preoții, învățătorii, notarii, — cari au chemarea a lumina, a sfătui și în direcția aceasta. (Cost. Leacă).

FOIȘOARA

Catechismul bunei creșteri

— Pentru mamele noastre —

Copilul

Vorba aceasta cuprinde gingășie, mândrie, jericie, e atât de dulce încât ar trebui grăit alt fel, nu ca vorbele comune de peste zi, căci ea este nădejdea și mângăierea celor bătrâni, ea este comora neamului și țărâ țării.

Ce steap și fără rost este viața celor bogăți cari trăesc singuri ca cucul, și câtă veselie, răs și voi bună nu vedem în căsuța săracului, pe care Dumnezeu l-a binecuvântat cu o drose de copii!

Căci orice copil când vine în lume nu trebuie privit ca o greutate, ci ca un spor la energia națională. Fiecare vine cu noroul lui, și Dumnezeu care poartă grija de pasările cerului, nu-l va uita nici pe el.

Decă privim în cartea cea mare și frumoasă a naturii, vedem că toate viețuitoarele, începând cu cele mai mici și nelsemnate, până

sus la cele minunate, toate au ca scop pe lângă căștigarea traiului zilnic, ca după moarte ele să trăiască prin urmașii lor. Aceasta este legea firii întregi și cum s'ar putea ca omul, cel mai perfect creatură, să n'o împlinească?

Dar durere, de-o vreme încoace — și asta datează înainte de descărcarea furtunii răboiului, — s'a arătat semne că oamenii voese să se retragă de la datorice ce li-a omenul Dumnezeu, când li-a zis: Creșteți și vă înmulțiți și stăpâniți pământul...

Astăzi, oamenii dornici de trai ușor, nu voiesc să-și la asupra greutatea creșterii unui număr mai mare de copii și ca o boală molipsitoare, care trece dela oraș la satele mai mari, cel mulți se mulțumesc cu unicul. Contra acestor tendințe trebuie să luptăm cu toate armele, căci doar cu cât vom fi mai mulți și în acest colț de țară, cu nume drag, cu atât este mai sigură existența noastră. Brazdale adânci care le-lăsat răboiului scerându-ne zeci și sute de mii de voinici dintre cei mai chișpeți și frumoși, trebuie să le nivelăm, răspândind între popor cunoștințe de igienă, căci este înfrorător de mare numărul copișilor ce se prăpădesc

desvoltă fără îngrădirile și fără zăgăzurile de până acum: că cuvântul lui Dumnezeu va putea răsună nemulțedit în bisericile noastre străbune, că scolile noastre nu vor mai fi amenințate cu distrugerea din partea oricărui ministru diavolice și că învățământul nostru se va putea face până la gradele cele mai înalte în limba noastră delă strămoși, că cugetele, simțirile și aspirațiunile noastre le vom putea da la iveală cu graiul și în scris fără teama de a fi prigoniți și fără să fim siliți a ne înfățișa altfel de cum sântem în adevăr în adăncul inimilor noastre.

Feriți-vă de trei ori fericiți sântem toți aceia cari am apucat zilele senine de azi și cărora ne este dată prilejua de a lucra în deplină în libertate pe toate terenurile și a ne col singuri viitorul, fără a mai fi expuși la înjosirea de a rămâne în slujăle altora și a hrăni cu sudoarea noastră înflămura și tirania asupritorilor. Și sântem pe deplin încredințați că în împărăriile nouă ce ne așteaptă de aci înainte în toată România, Națiunea noastră va veni la cunoștința pozițiunii care i se cuvine între națiunile Europei; ea va face toți pașii cuvenii pentru a ocupa această pozițiune ca demnităte.

La inaugurarea «Societății literare române», din care a răscit cu timpul Academia noastră, zicea, între altele, eruditul Timotei Cipariu:

«Domnilor, simțul național s'a deșteptat în toată România. Națiunea noastră a venit la cunoștința pozițiunii care i se cuvine între națiunile Europei; ea va face toți pașii cuvenii pentru a ocupa această pozițiune ca demnităte.»

Dacă la 1 August 1867 s'au putut rosti aceste cuvinte, când zorile, unor zile mai bune abia începuseră să nișească, cu atât mai îndreptățite sânt ele astăzi, când, mulțumită înțelepciunii, hotărârii și abnegațiunii fără samă a Auguștei și nelătecutii noastre Părechi Regale, mulțumită vitejiei și devotamentului fără păreche al ostașului român și jertelivității de sânge și avere ale unei țeri întregi, sonorele libertăți și unității naționale a răscit cu atâta strălucire, răspândind peste tot lumina, bucurie, nădejde și încredere în viitor.

Da, vom zice și noi cu eruditul canonic de acum o jumătate de veac și mai bine:

«Simțul național s'a deșteptat în toată România și nu mai este astăzi făptură omească, care să poarte numele de Român și să nu fie mândră că poartă acest nume.»

«Națiunea română a venit la cunoștința pozițiunii care i se cuvine între națiunile Europei: ea va face toți pașii cuvenii pentru a ocupa această pozițiune ca demnităte.»

În adevăr, prin vitejia dovedită, prin erezivitate pe care i-a adus și le aduce și astăzi umanității și civilizației, națiunea noastră a izbutit a-și cuceri o poziție respectată între celelalte neamuri, și de bună samă ea va căuta de aci înainte a-și păstră și a-și întări tot mai mult

această poziție, atât în privința politică, cât și în privința culturală și economică.

Și spre alungerea acestui scos, avem toată nădejdea că, atât Statul, cât și societățile și particularii își vor face pe deplin datoria.

În deosebi în ceasurile privește înaintarea culturală, nu ne îndolm o singură clipită că Academia Română, care și în prima jumătate de veac a înflăntării sale a contribuit așa de mult, cu deosebire prin studierea limbii și istoriei naționale, nu va înceta a fi și pe mai departe un izvor nesecat de lumină și un mijloc de întărire a unității noastre naționale.

Noi, membrii ei de peste munți, cari cinstim între înaintașii noștri, pe lângă Timotei Cipariu și Al. Popovici, pe un George Barițiu, Gavriil Mastacanu, Andrei Mocioni, Iosif Hodoș, Alexandru Roman, Vincențiu Babeș, pe Dr. Pavel Vasile, Florian Porciac, episcopul Nicolae Popca, Dr. Atanasiu Marienescu, Ioan cavaler Pușcariu, Iosif Vulcan, Nicolae Teclu, pe un Augustin Banea, și Ioan Micu Moldoveanu, și pe ceilalți tovarăși de muncă și de credință și, afară, cum se bucură împreună cu noi din plăturile senine ale vespăciei, promitem în mod sârbătoresc, că nu vom progăta a-i da tot sprijinul de care sântem destoinici.

Să trăiți, Măiestriile Voastre!

Să trăiți, Alteță Regală!

Trăească, crească și înflorească Academia Română.

Trăească, în veci trăească România întreagă, una și nedespărțită.

Concert bisericesc

Concertul bisericesc delă Duminica trecută din partea Reuniunii de muzică din Sibiu în Catedrala noastră, în onoarea și sub conducerea măiestrului Gheorghe Dima a avut un succes desăvârșit.

În deкурсul acestui concert am trăit momente de adevărată elevațiune sufletească.

Împosantă și spațioasa noastră Catedrală a fost plină de un public ale în frunte cu membrii Consiliului dirigent și Preasfințiții Domni Episcopul Ioan Papp și Dr. Miron Cristea.

Programul întreg publicat în N-rul 45 al ziarului nostru a fost executat cu o precizie care n'a lăsat nimic de dorit.

Vechele noastre cântări bisericești trecute prin silita artistică a măiestrului Dima sânt de-o rară și nelătecută frumusețe. Iar cântările funerale compuse de măiestru în surghiunul temeiței din Cluj sânt adevărat balsam de viață și mângăiere dătător pentru sufletele omenști.

Reuniunea noastră de muzică, al căruia renume este deja demult stabilit și recunoscut și care între Reuniunile de cântări și muzică cu drept cuvânt se poate numi cea dintâi, posedă un cor puternic, bine disciplinat și bine instruit, care poate ține concurență chiar și cu corurile diferitelor reuniuni streine, cari cultivă muzica pe o scară mai înaltă. Posede voci admirabile, cu deosebire în sopran și bas.

Pe lângă măiestru — laudă se cuvine dirigutul corului Reuniunii cunoscutului nostru cântăreț de operă Ionel Crișan, sub care s'a studiat vastul material și care la cântat cu nobila-i voce de bariton 3 cântări solo a) O. ce veste, b) Doamne Isuse Hristoase (colinde), c) Când de pe lemn.

În imosul Crăciunului cu solo de sopran ni-s'a dat ocaziune să admărim vocea cristalină, metalică și puternică a d-nei Leontina Dr. Proca.

În trei cântări pentru voce de sopran a) Ingerul, b) Copilul și floarea c) De frumșetea fecioriei Tale (podobie), am făcut cunoștință cu o nouă cântăreață, d-soara Lelia Popovici (fica regretatului Nicolae Popovici), absolventa conservatorului din București și Viena. D-sa deși încă la începutul carierei, posedă o voce simpatică și clară, cântă cu mult sentiment și deplină siguranță.

Nu putem decât să exprimăm mulțumitele noastre în primul rând măiestrului Dima, apoi d-nului Crișan, solistelor și tuturor membrilor Reuniunii, că ne-au dat acest rar prilej d'a asista la o astfel de producțiune, pentru că concertul delă Duminica trecută n'a fost un concert de toate zilele, ci a fost un adevărat eveniment artistic: frumos și sublim!

A viz

Ajutorul extraordinar votat de Consiliul Dirigent pe seama preoților din arhidieceză, pe cärtarul l. 1919, — se licuiează la Cassa arhidiecezănă. — *Orele de cassă sânt delă 8—12 a. m. După amiază nu se fac plăți.*

Cassa arhidiecezănă.

cel de 10 ani; iar al treilea Sandu, de șapte ani; amândoi umblau la școală.

Atunci s'a născut al patrulea copil — Nicușor. La întâmplarea aceasta aleasă, ca să-l întâmpine pe micul oaspe, a venit delă oraș lelița Anica, care era soră bună cu soția lui Ion Crișan și care era o femeie pricepută țitor mare la conducerea casei și la creșterea copiilor.

A venit și vecina Ruxandă, pe care satul o ținea de femeie înțeleaptă și care la astfel de daraveri nu putea lipsi.

Când Nicușor s'a arătat în familie, lelița Anica, împătârnind frumbs cămășulele și fășile a zis Marioriei:

— Trage, Marioră, mai bine perdeaua, ca să nu pătrundă soarele. Lumina prea tare strică ochii micuțului.

Mariora împlinind poranca observa ce se întâmplă.

În bălă lelița Ruxandă pregătea apa de scaldă, pe care a cercat-o cu cotul.

— E tocmai bună a zis lelița Ruxandă, călduță, dar nu fierbinte, ca să ardă.

Lelița Anica a scos dintr'un coșuleț un mic termometru (măsurător de căldură) și l-a băgat în apă. Așteptând puțin a zis:

Zău asta-i prea fierbinte, mai toarnă, vecină dragă, puțină apă rece... așa, acum e bine, e tocmai de 28 de grade.* Totuși e mai sigur măsurător termometru decât pielea omului.

Lelea Ruxandă însă nu s'a răbdată să nu zică: «La ce bun e obiceiul acesta; opt copii am crescut și vre-o 200 am scaldat și tot numai cu cotul am cercat apa de scaldă.»

Lelița Anica n'a răspuns nimic, ci desfășcând un pachet, spre mirarea tuturor celor de față, a scos un cântar pentru copii, adus ca dar lui Nicușor.

Lelița, după ce a așezat copilașul pe balanță, a strigat voioasă: 3250 grame (3 $\frac{1}{2}$ kg). Voinic copilaș!

A așezat apoi copilașul în bălă și cu un săpun de glicerina l-a săpunit bine, apoi l-a șters curat cu-o bucată de vată. După aceea a înmuiat într'un pahar cu apă curată o bucăliță de vată și i-a spălat ochii. Totul a ținut abia 5 minute!

* Apa de scaldă a noiiului născut trebuie să fie de 28° R (Reaumur), sau de 35° C (Celsius).

Dar nici nu-i ținut să țină mai mult, căci alții micuțul răcindu-se s'embolnăvește.

Mariora era numai ochi și urechi. Observa, se face lelița Anica cu copilașul. A văzuit că palma stângă o pune sub spatele micuțului sprijinind cu degetul cel mare șira spinerii și gătul, iar cu mâna dreaptă apucă piciorulele și așa-ășa zău-nă bălă și tot așa-l ridică din apă.

Lelea Ruxandă ținea gata cerceaful (pedeul) moale ș'ncălzit, cu care a învălăit pe golaș, iar lelița Anica a șters înct și cu griță, fără să frece pielea, trupșorul tragec ca roua.

Mariora era foarte atentă. Nu vreau să ascund, la ce așa ascunde, era curioasă ca toate fețițele de etalea ei; dar mai mult, ea se gândea că mai târziu poate ajuta mamei sale să îngrijească de micuț.

Acum lelița Anica a luat un vâltăc de bete, de vre-o 2 metri de lung și lat de vre-o palmă și a început a înfașa pântecule micuțului punându-i mai întâi pe buric o bucată de vată curată.

A urmat după aceea îmbrăcatul. Lelița Anica a dat copilașului o cămășuță albă ca zăpada, tăiată la capete. Mai întâi a resfrânt mă-

Adevărata stare

a lucrului cu privire la două rectificări ale d-lui N. P. P. cuprinse în nr.ii 39 și 40 ai „Telegrafului Român” a. c.

Îmi pare rău că dl. N. P. P. este susceptibil pentru lucruri despre care nimeni n-a cutărat rău despre dânsul.

În nr.ii 39 și 40 „Telegrafului Român” a. c. d-sa sub titlu „Rectificare” susține următoarele: „Adevărul însă este, că la înscărinarea mitropolitului Șaguna, eu am aranjat prima-oră biblioteca acestuia, am împărțit-o după specialități, am așezat-o în rafturi și am scris fișele cărților, am lucrat în ea în anul 1870—1872. Șimeon Popescu, care a mântuit cursul teologic cu un nou manual țărănu, n-a putut lucra mai înaintea mea, ci a copiat simplu fișele așezate după alfabet într-un registru.”

Iară după din o parte competentă s'a reflectat dl. N. P. P. că el numai ca ajutor la aranjarea bibliotecii a fost, dimprună cu Șimeon Popescu și că de acesta s'a amintit faptul conlucrării pentru a fost incident, și la altă ocazie și despre dl. N. P. P. Încă se va veni, că a conlucrat la aranjarea bibliotecii, dl. N. P. P. în „Rectificarea” sa nr. II din nr. 40 al „Telegrafului Român” a. c. din nou își ia curajul a afirmă următoarele:

„La aranjarea și catalogarea bibliotecii arhiepiscopiei eu nu am colaborat ca ajutorul nimănui. Tot ce am făcut, am aranjat singur, cu S. Popescu nu am colaborat niciodată.”

Pentru a se vedea adevărata stare a lucrului, că adevărat în dl. N. P. P. a aranjat biblioteca arhiepiscopiei, ci că a fost numai de ajutor, se reproduce din opus: „Mitropolitul Andrei Baron de Șaguna” Sibiu, editura Consistoriului mitropolitan 1909, următorul pasagi, care și altcum va interesa pe cei care n'au avut ocaziune să citească cărțile:

„În legătura cu facerea testamentului său, mitropolitul Șaguna pregătî un inventar despre ornamentele arhiepiscopiei, fondul instructiv al arhiepiscopiei, creat și sporit de el în mod însemnat, și despre averea sa privată; iară paralel cu aceasta m'au încredințat pe mine cu conșcineria și aranjarea cărților din biblioteca sa donată arhiepiscopiei și cu compunerea unui catalog, care nu existase până atunci. Apucându-mă de lucrarea aceasta la anul 1871 la început mi se pără că i' ușoră, însă curând m'am convins, că este greu, pentru că cărți erau multe și de tot felul și în diferite limbi. Credeam în început că într'un an să isprăvesc lucrul, și aceasta ar fi dorit și mitropolitul; dar cu toate acestea, măcară am luat în ajutor pe doi dintre cei mai harnici clerici de pe atunci în seminarul arhiepiscopescan, (Șimeon Popescu, fost mai târziu profesor în acest seminar, și protopresbiter în tractul Sibiu, de prezent profesor la „Licenț Lazar” în București și N. Petra Petrescu, dirigent de bancă) am putut termina lucrarea numai cu câteva luni înainte de moartea mitropolitului

neclie cămeșuț, prin care cu o mână a băgat pumnilor, iar cu cealaltă a prins mână și a tras-o prin mână cămeșuț. Când amândouă mânuțele au fost băgate, lelița cu o panglicuță a legat cămeșuța la spată.

— Dar mijlocul nu e în fașă? a întreat lelea Ruxanda.

— Eu m'am obișnuit să nu înfișuți mijlocul, a răspuns lelița Anica. Nu este de lipsă, dacă mititelul doarme în trăscură fără fașă, respiră mai ușor.

Peste cămeșuță i-a dat un zăbunăș făcut cu iglița (actu).

— E gata îmbrăcămintea domnișorului; acum dați-mi plămioara, a zis lelița Anica.

Lelea Ruxanda ținea gata plămioara, pe care a pus o pânză de mucava, care nu lasă ca umezala se treacă în plămoi, pe aceasta a întins o bucată caldă de flanel, iar peste aceasta scutece curate de pânză. Lelița a culcat copilul pe fașile de pânză, trecând capetele printre piciorușele neastâmpărate, apoi fașile de flanel și cercealul de pânză groasă i-a îndoit frumos, iar plămioara a legat-o.

— Oata! aicea-i fieroșorul — ori-și-cine II

Șaguna. El făcând mult la bibliotecă sa se și o pretuia, căci folosindu-i în activitatea sa literară îi cunoștea valoarea. Avea plăcere să vină de mulțorii în bibliotecă să vadă cum lucrez și când vedea că am făimânzi, mai ales dacă luă și îi ceva de gustare, îmi aducea și mie cu mâna lui pe un taler căci ceva de gustare, precum struguri, cu un coș și a. Se bucură mult când vorbeam de bibliotecă și de unele cărți valoroase din ea. I-a făcut mult haz când i-am zis, că acolo este lucru nu giuică, căci sânt multe cărți. Despre aceasta scrie el fratelui meu într-o epistolă din 8/20 Sept. 1871 următoarele: „Iară îmi face mare plăcut serviciu ca inventarierea și regularizarea bibliotecii mele, că gândit că se apucă de un lucru mic, acum însă începându-l vede că este un lucru gigantic, căci deli odia unde se află biblioteca mea este mică, dar cuprinsul ei este numeros.”

Șaguna era cu mult mai jaluz de bibliotecă sa, decât să lăcredițeze aranjarea ei unor studenți clerici, ci a încredințat-o unui profesor seminarial.

„Iarșiu.”

Din Clujul românesc

Despre luarea în orimire a instituțiilor culturale din Cluj, dl. O. Ghișu, secretarul general deli culii și instrucțiune publică, a dat unui corespondent al ziarului *Patru* mai multe amănunte, din care publicăm părțile ce urmează. Dl Ghișu spune:

M'am prezentat cu 15 profesori români întâi la *universitate* și pentru că putem pune mâna pe toate serviciile deodată, am împărțit rolurile. La rectorat, la decanate, la seminarii, la serviciile administrative s'a prezentat în aceeaș vreme câte un profesor român asistat de câte doi studenți și au cerut pderăre.

Rectorul văzând, că totul e pierdut, a declarat, că nu cedează decât forței și întrebându-l cum dorește să i se aplice aceasta, a spus că în mod simbolic i-am aplicat-o, atîngându-l, după care apoi a semnat procesul verbal încheiat.

În acelaș moment am dat ordin, ca toate cursurile să încheze. A fost un moment ciudat, când a sfârșit despre aceasta decanul deli drept. A început să izbucnească în plâns și adresându-se studenților numai atîta i-a mai zis:

— „Totul este pierdut. Nu pot să vă spun, ceace se petrece în sufletul meu, dar cred, că înțeleg și voi toții.”

A părăsit apoi sala, ear studenții au leșit cu capetele plecate, fără cel mai mic murmur, fără cea mai mică împotrivire. Afară stteau 3 plutoane de soldați și cred, că și aceasta a făcut, ca vițelii de odinioară să plece foarte remanși și cumini.

Dintre profesorii nici unul nu a recunoscut noua situație, nici măcar reneșutul Moldovan Gergely—

Toți profesorii au fost puși în dispozițiune și toate facultățile s'au închis numai decăt.

poate vedea, a zis lelița voioasă.

Întăzăvăr mititelul par'că era făcut din zahăr.

Mărioara se gândea în sine: acum știu și eu cum trebuie scaldat și îmbrăcat copilul.

II. Cum să trăsască copilul?

1. Este ieriat să-l legeni?

Copilașul a fost pus în trăscură. Lelița Anica a tras perdelușele trăscurii, ca lumina să nu supere ochii copilașului.

Mititelul plângea tare.

— Ar fi mai bun legându-l, în care ai putea să-l legeni și ar tăcea, — dădea cu părerea lelea Ruxanda.

— Da de unde să fie mai bine — a zis lelița Anica. Doctorii învață, că nu este eriat să legeni copilul. Când plânge trebuie să ai băca și aceasta nu trece decât-i legeni, sau îi plimbi cu trăscură; din asta copilul amețete, se'mbată, și-apoi adoarme, dar îi strică foarte mult.

Lelea Ruxanda a mai zis ceva. Nu peste mult copilașul s'a liniștit și-a adormit și fără să-l legene.

(Va urma)

Ungruși se pregătiseră pentru culpa aceasta și stabiliseră, că în momentul, când autoritățile române se vor prezenta să ia în primire, să intre în gravă întreg personalul administrativ al universității și toți servitori. Ai noștri însă au prevăzută lucrul, și atunci de colonel *Opran*, pe care-l cunoșteam din Basarabia, a dat un ordin, ca aceșt personal și servitori să rămână pe loc. Ceice refuză să facă serviciu mai departe, vor fi expulzați peste Tisa în 24 ore, cu toate familiile lor.

Măsură aceasta aspră, dar absolut necesară, a contribuit foarte mult ca să putem face lucrul în primire fără greutate.

Totodată am purcea luarea în primire a bibliotecii și a menzei academice. Biblioteca a rămas mai departe în funcțiune cu același funcționari, dar sub controlul unui profesor român. La bibliotecă se va face o colecție a cărților care aparțin Muzeului. Menza academică s'a închis.

Trebuie să remarc aici rolul frumos al studenției române. Deși unul dintre studenții români erau înaintea rugoselor, el nu au avut nici cel mai mic cnvânt de protestare. Au dat o excelentă dovadă de înțelegere a vremilor și unui au plecat la București, să-și continue studiile, alții le-au amănă, ear unii s'au dus la universitatea din Dobrița. Cu toții au strigat: Trăiască universitatea românească!

Comandamentul militar a organizat în aceeaș vreme plecarea studenției maghiare. În s'a dat autorizație de călătorie, acasă sau pentru universitatea din Dobrița, dupăcum a dorit fiecare. Dincolo de Tisa însă nu i s'a dat drumul nimănui.

Ca încheiere, s'au instituit autoritățile românești provizorii. Girant provizoriu al rectoratului a fost numit dl profesor Dr. Drăgan, la decanatul de litere dl. Dr. P. Roșca din Sibiu, la drept dl. Dr. Moise Jancu; la științe dl. Dr. Al. Borza, ear la medicină dl. Dr. Al. Nemeș.

Clinicile toate au rămas în funcțiune, ca spitale. Profesorii dela ele au fost prin acelaș ordin al dlui colonel *Opran* obligați a rămănea în serviciu. S'a numit însă peste cele 12 clinici o comisie românească din 3 asistenți români la ele: Dni Dr. Coriolan Tatar, Dr. Al. Nemeș și Dr. C. Stanca. Acestei comisioni s'au atăcut 24 de rigorosanți în medicină, câte 2 de fiecare clinică.

Pentru lucrările de organizare va fi chemat cât de curând dl. Dr. Ștefan *Puşgaru*, care a primit cu bucurie această încredințare grea.

Teatrul Național din Cluj s'a luat în primire în 14 Mai după 125 de ani dela înfișarea lui el trece sub stăpînirea românească și a arborat steagul național.

Când am cerut luarea lui în primire dela directorul actual, acesta s'a opus, în baza unui contract, pe care-l are încheiat cu statul maghiar. Am cerut acei contract, și din el se constată, că statul poate restitui oricând acest contract, așa că îndată ce vom avea ce pune în loc, vom interzice trupul maghiar să mai joace. Deocamdată teatrul i-am pus sub control nostru, dar el a rămas și mai departe în folosința directorului de mai înainte.

Seara, după luarea în primire, artiștii din București au început reprezentațiile, cântând înnul regal și jucând Poemul Unirii. Sala umezită de lyme și însuflețirea la culme. În aceeaș vreme ziarle maghiare din Cluj scriau cuvinte pline de dușoie, despre încetarea teatrului național. De pe scena cârmă am fost insultați de atâtea ori prin piesele lor sâldătoare, ca „Clopotele amele”...

Dintre celelalte instituțiuni ungrușice de cultură am mai luat în primire *Conservatorul* de muzică, și *Liceul de fete*. Acesta va purta în viitor numele: Regina Maria...

Congresul preoților la Cluj

Preoțimea română, unită cu Roma, s'a întrunit la Cluj în congres în 14 Mai a. c. și zilele următoare.

În ziua întâi, după serviciul divin celebrat în biserica gr.-cat., preoții în număr de 400 persoane se adună în sala festivă a județului.

Diecezele sânt reprezentate prin delegațiuni speciale. Biserica din vechiul regat este reprezentată prin părinții *Nic. M. Popescu* (dela biserica Cotroceni din București), *I. D. Petrescu*,

C. Dumitrescu și D. Georgescu. Biserica ortodoxă din Ardeal a trimis ca reprezentanți pe: Dr. Nic. Bălan, Dr. Ienciu, Dr. Meșeu și Dr. Sianca; ex-Consiliul Dirigent pe d-nii O. Ghibu și A. Rusu. Armata română d'asemenea era reprezentată.

Congresul s'a deschis la ora 11 prin vorbirea noastră de protocolul Generalului, Dr. Elie Dălaș. După constituirea biroului, s'au ales trei comisiuni: organizatoare, școlară și administrativă.

Prezidentul congresului, Dr. Elie Dălaș, salută pe toți cei de față, în deosebi pe reprezentanții armei în frunte cu colonelul Oareanu, pe frații în Hristos veniți de la București și pe reprezentanții profeților ortodoxe ardeleni.

Răspundând mulțumind și dorind prețioșilor desăvârșit succes: dond colonel Opreanu, N. M. Popescu și Dr. Nic. Bălan.

Telegrame omagiale și de recunoștință se trimit: Domnitorului Ferdinand I, Papei Benedict XV, Guvernului român și Consiliului Dirigent.

În aceeași seară, Dr. V. Cerghizan a prezentat raportul asupra organizării clerului. La ora 2^{1/2}, ședința se ridică. Se continuă, la ora 5 d. a. m., discuția asupra organizării.

În ziua a doua a Congresului s'a desăvârșit asupra raportului comisiunii administrative, cu privire la *educația clerului*. S'au primit următoarele puncte:

- 1. Să se înființeze un seminar central cu o facultate teologică la universitate. În acest caz înțelegem seminarele actuale dieceane.
- 2. Se stabilește un regulament pentru seminarul central.
- 3. Să se propună nu numai cunoștințe teoretice în seminar, ci și practice.
- 4. Profesorii facultății teologice să se aleagă prin concurs.
- 5. Să se înființeze un seminar național la Roma.

În ședința de după amiaza se votează *statutele asociațiunii profeșimii*.

- În chestiunea dotațiilor clerului se decide:
 - 1. Lecticalii și zilele de lucru să înțeze; și
 - 2. Porțiunea canonică să se întregască la 35—32 jorjane;
 - 3. Să se uniformizeze venitele stolare, fără deosebire între parohie și parohie;
 - 4. Venitul porțiunii canonice să se întregască la suma ce o primesc funcționarii cu aceeași calificatie;
 - 5. Convincenalele să se ștergă și să se introducă înaintarea în gradajii și clase, ca a funcționarilor de stat.

În ziua a treia, în ședința de dimineață, s'a comemorat, prin o vorbire a prezidentului, ziua de 3/15 Mai 1848.

Cu privire la organizarea bisericii, se constată necesitatea unui *statut organic* autonom, și se cere să se întocmească și clementul *mirașu* în toate așalerile, care nu se rapoartă la credință.

Citind ziar

O problemă însemnată: *Ce facem cu școala confesională?* formează subiectul unui articol apărut în *Erzpetul* din 13 l. c. Idelle, expuse de confratele Iugojan, sânt următoarele:

Sub impresia actului istoric dela Alba-Iulia, opinia publică la noi înclină pentru crețerea tuturor școloare noastre confesionale: În proprietatea statului. Se zice, că în statul național românesc nu mai sântem siliți d'a ne apăra împotriva încrețrilor de desnaționalizare ale statului; ear bisericele își pot vedea în liberă deosebirile lor proprii, de îngrijire suferitească a credincioșilor; — scăpând însă din vedere că prin emanciparea școloare de sub ocrotirea bisericii, pierde înșăși biserica cel mai puternic mijloc pentru împlinirea misiunii sale religioase morale: pierde școala!

În totul însușierii generale publicile mare s'a împrietinit cu ideea, că școlăre confesională să treacă în proprietatea și administrarea statului. Chiar și congresul învățtoarec a luat hotărâri în acest înțeles; ear în multe state s'a întâmplat de comuna bisericești cu declarat, că nu mai susțin școala confesională, înviind statul să plătească mai departe leala învățtoareșilor, fără a cere îndrumare dela autoritățile

școlare, fără de a căror aprobare statul nu poate lua în primire școlăre. Trebuie să ne lămurim și să ne dăm seamă: Mai avem noi românii trebuință de școala confesională?

Să avem în vedere apol, că bună oară Franța, care deunăzi a desăvârșit statul de bisericești, astăzi prepară restabilirea școloare confesionale, pentru a asigura educația religioasă și morală a generațiilor sale viitoare.

Pentru noi, românii, școala confesională a fost cea mai puternică forțată a naționalității noastre. E întrebare, că oare școala cu care o vom înlocui, fi-va tot atât de destoinică? Estă întrebarea ce trebuie lămurită deplin înainte d'a ne pronunța definitiv.

Luminătorul, în ultimul număr, aduce interesante date cu privire la *situția bisericească* a Basarabiei. Basarabia are: 65 proholi urbane și 1015 rurali, servite de un total de 1061 prohoi. Cântărești 1030.

În cele 13 mânăștiri și 6 schituri petrec 1008 pârâjni, dintre care 947 români, 48 ruși, 9 bulgari, și 4 găgăuți.

Aceste sfințe locașuri au stăranit până în prezent 9609 destine; loc arabil 4051, pământ 1456, pădure 2724, livezi 250, grădinări 61, vii 197, iazari 31 și stărpuri 73.

Mânăștirile au un capital deșus, de peste un milion, venitori de un milion oț sut de mil, și cheluei de patru sute de mil.

Cele 7 mânăștiri de marel cuprind: 1381 suflete, dintre care 697 române, și 464 rușe, cu o bogăție proporțională numărului. Trei trășim cu 44 frați, cu însemnate venituri. Două trășim de călugărițe cu 54 maici.

În urma intervenției Arhiepiscopiei, «Casa noastră» din Chișinău a «probat ca terenurile bisericești, pe care s'au făcut culturi, să nu fie expropriate până la toamnă».

Știrile zilei

Dela Academia Română. Cu prilejul deschiderii sesiunii generale din acest an, Președintele Consiliului Dirigent, di *Aman*, a trimis Academiei o telegramă. În care se exprimă cel mai înalte instituții de cultura românească urările de bine ale românilor transilvăneni.

Academia a mulțumit prin o telegramă semnată de președintele P. Poni și secretarul general I. Negruzi.

În numărul nostru de azi publicăm după N. R. marele discurs al d-nii N. Iorga, care la serbarea Academiei a salutut pe membrii sosiți din țările alipite.

Di Wopieks în Ardeal. Ministrul din București al Statelor Unite americane, di Wopieks, cunoscut ca mare sprijinitor al aspirațiilor românești, a sosit în orașul nostru, pentru a face cunoștință cu conducătorii de aici în scopul strângerii raporturilor economice între Ardeal și Statele Unite.

Conferențele Rașorului Ocroitorilor Sociale. Duminică în 25 Mai c. la ora 6 p. m. va vorbi în sala cea mare a Asociațiunii di Dr. Ilie Bra despre *igiena socială* și d-na Dr. Eleonora Lemeny despre *puricacitura*. Intrare liberă.

În Arad. Comunicatul Marelui Cartier general anunță în 18 Mai: «La 17 Mai am intrat în sfârșit în vechea cetate românească a Aradului. Orașul era în sârbațoare. Toată poporația, fără deosebire de naționalitate, a acamat și a acoperit ca flori trupele române». — Astfel s'a pus capăt atențelor îngurești la viața frunțaișor români aradani.

Prisionieri de război. Conform comunicatului Marelui Cartier General, numărul total de prisionieri capturați de trupele române cu ocazia operațiilor contra ungurilor este: 1102 ofițeri și 7618 soldați.

Di redacție. Ziarul nostru n'a putut să a-pară joi din pricina unor neînțelegeri vite între patroni și tipografi culștorii.

Catechismul bunel creșterii. Începem în numărul de astăzi publicarea unor prețioșe poveșți și îndrumări sub titlul de Catechismul bunel creșterii, ce ni se trimite de cunoscutul colaborator al zărilor noastre di Const. Ienciu. Citite cu luare aminte, ele vor face serviciul nepus de mari tuturor mamelor române.

Îneștiință! Profesorii unguri dela universitatea din Cluj au refuzat să depună jurământul necesar pentru a putea funcționa mai departe. Astfel facultățile de drept și filozofie au fost închise pentru semestrul acesta. (Vezi amănunț în alta parte a zărilor de față.)

Monument lui Eminescu. Marele scriitor, care a luptat pentru ideea unității neamului românec trebuie să-și aibe monumentul în cât mai multe centre dintre Nistru și Tisa. Bucovinenii au început a face propagandă pentru înălțarea în Cernăuți a unui monument vrednic de Eminescu.

Figura turnată în bronz a poetului are să deoreze și pietele ardelenții, în deosebi în orașele unde a trăit poetul.

Șira personală. După o lungă absență de cincii ani, di O. Goga, distinsul poet al Ardealului, s'a întors în m-locul nostru. Prigonit, întâi înainte de război, pentru scrierile sale literare și politice, a trecut în vechiul regat, unde neobosit a lucrat pentru realizarea visurilor de mărire a neamului. Acelaș scop l-a urmărit și în drumul său prin Basarabia, Rusia și Franța.

Jurte ale bandiților. Primim următoarele:

Subscrieri adănc îndurerăți aducem la cunoștință rudenilor, prietinelor și cunoscutorilor, că preabilitul și neputințel nostru soj, via, frate, giner, cumnat și nepot Cornel Leucăuța, preot-ehaplan în Șimand, a încetat din viață, când jertă urgiei bandițismului maghiar, în noșpia din 9 Aprilie st. n. 1919 în etate de 33 ani și în 8-lea an a căsătoriei și a păstoriei sale sufleteste. Rămășele pământești se vor așeza spre vecnică odihnă joi în 8/22 Mai 1919 la 10 ore a. m. în cimitirul s. bisericii din loc. Dormi în pace suflet bland! — Șimand, la 2/15 Mai 1919. — Săcesu loje, Emilia Popescu, Adriana Popescu fiice, și numeroase rudeni.

Subscrieri adănc îndurerăți aducem la cunoștință rudenilor, prietinelor și cunoscutorilor, că preabilitul și neuitatul nostru soț, țetă, fiu, frate, cumnat și nepot Cornel Leucăuța, preot-ehaplan în Șimand, a încetat din viață, când jertă urgiei bandițismului maghiar, în noșpia din 9 Aprilie st. n. 1919 în etate de 30 ani și în 6-lea an a căsătoriei și a păstoriei sale sufleteste. Rămășele pământești se vor așeza spre vecnică odihnă joi în 9/22 Mai 1919 la 10 ore a. m. în cimitirul s. bisiceii din loc. — Dormi în pace suflet bland! — Șimand, la 2/15 Mai 1919. — Săcesu Leucăuța șmăc, Marta, soție; Cornel-Alexandru, fiu, și multe rudeni.

Parastase. Ni se scrie din București: Dăminică, în 11 l. c., s'a jinit parastase de un dela moartea scriitorilor *Delavrancea* și *Cosbuc*. Parastase pentru *Delavrancea* s'a făcut la biserică Ioana, unde pe lângă familia decedatului au asstat puținii dintre admiratorii și foștii prieteni ai defunctului. Pentru *Cosbuc* s'a servit parastase la Biserica S. George; a slujit arhimandritul Scriban, părințele Avramescu dela biserica Crețulescu, și preotul bisericii S. George. A fost de față și aici lume mare puțin. Alară de familie, n'au venit decal vro 4—5 ardeleni, deși Bucureștii sânt astăzi plini de studenți. I. C.

† B. Constantin Ionescu. Divizia I Vânători Regimentul I Clărăși cu inima înfrântă de durere anunță, că locotenentul și pururea regretatul camarad B. Constantin Ionescu, originar din comuna Uricuța-Mică, județul Dolj, în etate de 23 ani, provizut cu S. sacramente ale murbuzilor, după morțu greu și îndelungat, a trecut în oraș veșnic, Luni, la 5 Mai a. c. în corale Uheria.

S'a stins în acele momente de fericire, când visul de sur al tuturor românilor a primit intruchipare. S'a ofilit pe patul durerii, rămas înapoi de scumpii lui camarazi, cari au ajuns deja la jinta mult dorită, unde s'au frânt pe vecie cătușele care înveau în robie neamul nostru, și unde cu atâtă drag se dorea. Și-a găsit mormântul în pământul mândrului Ardeal, departe

de părinți și rudele sale și a clement pe vecie înfrățirea și unirea noastră sfântă.

Înmormântarea i s'a făcut Miercuri, la 7 Mai, orele 4 d. a. cu pompă militară în biserica catolică din Gherla, de unde a fost dus pentru astucare în cimiterul român.

Fie-i memoria binecuvântată și neuitată!

Serbare în București. Vineri în 16 l. c. la ora 11 s'a oficiat la biserica Amza un parastas pentru pomenirea mucenicilor neamului, cauză în Ardeal la 1848—49, pentru libertatea națională. Serviciul divin a fost oficiat de părintele protopop Ion Lupas și părintele Iliu Toiorescu. Răspunsurile s'au dat de corul seminarului Nifon. După parastas părintele Lupas a ținut o înălțătoare cuvântare, arătând că astăzi se împlinesc 71 de ani, de când frații din Ardeal au proclamat libertatea în marea adunare de la Blaj.

Au asistat la serbare: I. P. S. Sa Mitropolitul Pimen, miniștrii, elevi și numeros public.

Distins. *Doa Aurelia Pipos*, văduva fostului publicist Pompliu Pipos, a fost onorată de Maiestatea Sa Regina cu *Crucea Regina Maria clasa întâia*, pentru zelul și devotamentul cu care a condus, timp de un an și mai bine, orfelatul din Peșta-Neamț al orfanilor de război.

Corseturi. Sub acest titlu citim în *Drapelul* din Lugoj:

În Sibiu noi românii de dincoace nu avem guvern separat, ci numai mandatați ai guvernului din București. Prin urmare nici nu avem miniștrii și nu e permis să-i numim domni miniștrii pe membrii «Consiliului diriguitorilor și șefii de secții. E bine să ținem la lucrul acesta, ca să fim lămurii și să nu dăm unora scribii la vedere, să presupună, că noi avem în Sibiu guvern separat, și îi miniștrii separea, și mai ce știu ce autonomii separea.

Prin hotărârile marii adunări naționale de la Alba-Iulia contopirea s'a făcut necondiționată și prin urmare nu recunoaștem nici un drept de autonomie-separatism nici pentru Transvania, nici pentru Bănat, sau Ținuturile din Ungaria. Cine rezonaază acestui greșete, are cine răspundeste yeși contrare acestui punct de vedere, se duce și îmbată lumea nenorocită cu apă rece. Dar care red serviciu țazei.

Convocare. Învățătorimea română din județul Târnava-Mare este convocată la adunarea generală de constituire, ce se va ține în Sighișoara la 2 și 3 Iunie n. n. c. în sala de ședințe județene.

Ședința I. (Luni în 2 Iunie la 8½, ore a. m.) 1. Cuvânt de deschidere rostit de subscrisul; — 2. Proiect de statute pentru secția județeană, prezentați de învățătorii Iliarion Nistor din Viscri și N. Mihai din Criș.

Ședința II. (Luni în 2 Iunie la 3 ore p. m.) 1. Constituirea secției județene, conform statutelor aprobate în ședința recută; 2. Incasarea taxelor și cotizațiilor anuale conform statutelor; 3. Rolul școlilor primare în România nouă, de Virgil Imbrăuș, Inv. în Medias.

Ședința III. (Marți în 3 Iunie la 8 ore a. m.) 1. Învățământul alternativ, de Iaric Racoți Inv. Bierzan; 1. Propunerii, eventual discutarea altor chestiuni școlare de întreg g-neral; 3. Închiderea ședinței. Bendorf, la 10 Mai 1919. — *George Sidaș*, Inv. comisar pentru constituirea secției județene.

NB. Domniile preoți sânt rugați să își încușoștința învățătorii despre înțerea acestei adunări.

Societatea sportivă «Soinim» din Sibiu își ține adunarea generală Duminică, în 1 Iunie, la ora 11, în sala de ședințe a «Asociațiunii». Ordinea de zi: Raportul comitetului; schimbarea statutelor; propunerile comitetului; alegerea noului comitet. — Comitetul.

În loc de anunturi despre căsătoria sa cu doamna *Victoria Pinciu*, fiica preotului din Peștii mare, di *Romul Perian*, șef de birou în resortul agricol, și a comerciantului, a binevoit a da-ni cor. 25. *Fondul Victor și Eugenia Torădianu pentru înălțarea fetelor sărace*, al «Reuniunii meșterilor sibieni».

Cum sa stors țera. O persoană venită de peste munți ne descoperă zilele școarea una dintre sistemele, — neamul e todeșnuș omul sistemelor — în care soldații lui Mackensen tebeu sau stors țera românească, în vremea de doi ani cât au ținut-o ocupați.

Fiecare soldat adevărat era îndatorat a trimite acasă, în Germania, în toată săptămâna *cât puțin* un pachet de 5—10 kilograme de alimente. Soldatul care trimitea în săptămâna două și trei pachete de acestea, primea de la comandanți să laudă specială...

Pentru vrăul de păcate comise de ocupații, pedepsa cerului nu putea să întârzie.

Misune franceze. A sosit în România o misune universitară și tehnică, în frunte cu fiziologul Mario-Roques, în scop de-a lua contact cu reprezentanții învățământului românesc și a face astfel schimbul de idei și de reciproc servicii culturale între Franța și România.

Pentru Ardeal. Guvernul român a acordat un împrumut de 100 milioane lei Consiliului Dirigent pentru acoperirea trebuințelor urgente ale Ardealului.

Concert în Sibiu. Sâmbătă în 24 Mai, la ora 8 seara în sala «Unicum», școarea Lelia Popovici — fiica mult regretatului Nizol Popovici, va da un concert cu următorul program:

1. G. Dima: a) De ce nu mi vii? b) Mândruții de demult.
2. Schumann: Florin și Florica.
3. M. Regér: Singurătate.
4. I. Brahms: Cântec de iubire.
5. H. Wolf: Tuna.
6. Liszt: Loreley.
7. Saint Saëns: Claire de lune.
8. Bizet: Oh, quand je dors.
9. Lizer: Pastovale.
10. G. Dima: a) Murgur, murgur, b) Știți lu mândru.
12. T. Brediceanu: Știți lu bade, ce mi-s ai, sau b) Peștii lu leșnai.

Doara Lelia Popovici, absolventă a conservatorului din București și Viena, una dintre cele bune cântărețe ale noastre, care la concertul măestrului Dima a stors lacrimi cu vocea sa dulce și melodioasă prin interpretarea simplor cântări biserești, poate sta alături de cele mai bune cântărețe din străintate, cici are o voce clară de sopran liric, este o măcaștră interpretă a cântecelor noastre naționale și a lied-urilor. Credem că publicul din Sibiu și jur va alerga să asculte pe această artișă a muzicii românești. — *Veru*.

La dreapta! Poliția de stat sibiană anunță: Pe temeiul ordonanței Consiliului dirigent dispune, ca începând cu 15 Iunie 1919, trăsările pe drumuri publice vor avea să cărănească *drapela* (și nu la stânga, cum se face acum).

Contribuiri la fondul fetelor linei de demarcație. Din trecut		K 178,408.75
Col. dnei Mariaora Mircea, București		K 2.000.—
„ dnei Regina Dragomir, Ilea		370.—
„ dnei Nicolau, București		440.—
„ dlui Ioan Francu, preot și Nic. Munclean, în Cetea		163.—
„ dnei Dr. D. Vasu, Făgăraș		1.250.—
„ dnei Elena Jiga, Făgăraș		700.—
„ dnei Olivia Delea, Sibiu		500.—
„ dlui Clapitan C. Cămpău, Sibiu		1.200.—
„ dlui Ioan Chioarui, Inv. Vale		217.—
„ femeilor române din Șura-Mare		346.—
„ Reun. femeilor române din Feldioara		1234.90
„ dlui Ioan Sporea, preot Hâgib, jud. Brașov		651.—
„ primăriei din Rotbav, jud. Brașov		470.—
„ primăriei din Sâmpetru, jud. Brașov		214.—
„ Dl Victor Gârner, Bistrița		100.—
„ Dl Demeter Gârner, Bistrița		200.—
„ Col. «Reuniunii din Sfânta Maria» din Tâgșor		338.27
Total K 188,908.92		
Enea Hocman, cashier.		

Schimbări. Paserea habsburgică, vulturul cu două capete, cum se vestește de la Viena, va fi înlocuit, și în loc de două capete va purta numai unul.

Germania vorește să și schimbe culorile drapelului în negru, galben și roșu. Belgia însă, pe temeiul că acestea sânt culorile sale, a intervenit pe lângă aliași să oprească Germaniei întrebunțarea unui asemenea drapel.

Harta etnografică. În institutul de arte grafice *Samica*, în Craiova, a apărut *harta etnografică a țărilor locuite de români*, foste sub dominația Austro-Ungariei, cuprinzând Transilvania, Timișana (corect *Bănătuș*), Bucovina și 5 comitate din Crisana și Maramurăș, întocmită de Al. F. Stanciovici. Prețul 2 lei.

Programa

examenelor publice de Școala civilă de fete cu internat a «Asociațiunii la finea anului școlar 1918/19.

- Luni în 2 Iunie n. 1919:
- a. dela 8—10 ore a. m. *Religie* (toate elevele).
 - b. dela 10—12 ore a. m. *Clasa I civilă*.
 - c. „ 3—5 „ d. a. „ II „
- Mercuri în 4 Iunie n. c.:
- a. dela 9—12 ore a. m. *Clasa IV civilă*.
 - b. „ 3—5 „ d. a. „ III „
- Joi în 5 Iunie n. c.:
- a. dela 11—12 ore a. m. *Cursul completor* (Examen particular).
 - b. dela 3—5 ore d. a. *Muzica instrumentală* (plan) și *Cântări* (toate elevele).

Mercuri și Joi, în 11 și 12 Iunie n. c., vor fi examenele *elevelor particulare*, la 8 ore a. m. Lucrările de mână, desen și calligrafie sânt expuse în decursul examenelor întruna din salele școlii. *Dirigintele.*

Din Bucovina

Di G. Rotica, sosit din Bucovina la București, face în ziarul *Dacia* o instructivă expunere a stărilor actuale bucovinene.

E bine să știm și noi, în Ardeal, ce se petrece în țara lagărilor. Elementele de comparație, durere, nu lipsesc.

Estă ce ni se spune:

S'a făcut în timpul din urmă, mult șgomot în jurul unei pretinse crize, ce s'ar fi produs prin încheierea tratatului șefi (Flondor) ai administrației din provincia de peste Molau. Dar o criză însemnată — în zilele democrației — atunci nemeșturii populare, necentenite frământări, ce șgunde dela un capăt la altul o țară.

La noi în Bucovina însă, de unde am sosit chiar acum, noi nu știm nimic ce s'ar fi poemint ceva din toate aceste halucinații ale unor cântăreți, cari și azi ca și în trecut vorbesc cu aceeași ușurință, despre chestiunile românești din celelalte provincii românești.

Țărâניה noastră își lucrează, pe cât de harnică, pe atât de liniștită, ogoarea. Er noi ne bazăm pe țărâניה, numai pe țărâניה, care singură ca clasa cea mai numeroasă sau, mai bine zis, ca singura masă românească ce-o avem, poate provoca o criză în viața românească delă noi.

Că demănită dlui Flondor a produs și oarecare măhărit, este foarte șdevărat. Admitem și înșcalm cu amănăduș mână. Or în faptul acesta nu rezidă atât de mult un merit cât mai degrabă un mare păcat față de neamul său și domnului Flondor, care în ultima analiză, înșșiși cauza plecării sale.

Să ne explicăm:

Di Flondor a fost un înverșunat autonomist, er această atitudine a sa potrivică hotărârii Mareșii Congres de la Cerătuș, care a votat în unanimitate în favoarea lui șefi (Flondor) ai administrației din provincia de peste Molau. Dar o criză însemnată — în zilele democrației — atunci nemeșturii populare, necentenite frământări, ce șgunde dela un capăt la altul o țară.

A promisiș miniștrilor mai mult chiar decât au avut sub stăpânirea care le-a înșcaliz și le-a crescut sub aripile sale, pentru demonașionalizarea.

noastră. A încredut presa străină în atitudinea ei costă faţă de Tara-mamă. Văzând d-şa în discreditarea României o posibilitate mai mult de a câştiga opinia publică pentru visurile sale autonomiste, a îngăduit ca presa aceasta să descopere, dincoace de fosta graniţă austriacă, cât mai multă corupţie pe de-o parte, şi incapacitate pe de alta.

Este deci firesc ca toţi aceia, cari ne-au stors puterile şi ne-au batjocorit sufletul 140 de ani, să fie măhniiţi de plecarea fostului şef al administraţiei bucovinene.

Dar, cu acest prilej, di Flondor a vorbit şi de introducerea în Bucovina a *politicianismului din afară*. Foarte adevarat, iscălim şi această afirmare, numai că ea se întoarce împotriva lui a făcut-o.

Cine nu vrea să facă o crimă faţă de interesele superioare ale neamului, nu poate face în Bucovina nici politica *liberală*, nici *conservatoare*, nici chiar politica *şa de cinstit* şi generos cugătată, a partidului *lui Iorga*, cu toate că am li printre cei dintâi cari ne-am bucurat să o vedem biruitoare. —

Unul din metodele consacrate ale politicii vieneză faţă de neamurile subjugate era şi acela de a infiltra acestora cât mai mult dispreţ pentru tot ce nu este de superiorităţii provenienţei austro-germane. Metoda aceasta, dacă nu a putut însemna cele mai încurajătoare rezultate. Pentru ore bucovinene care se respectă, civilizaţia, Europa însăşi, se străfăcă până eri la şapca finanţului dela graniţă.

Dispreţul acesta pentru România persistă încă la noi. A dispreţul Viena din viaţa românului bucovinean, a dispreţul din creierul său de interes, dar n'a dispreţul din sufletul său, din cugătarea sa.

A discuta, deci, la noi politicianismul de aici, a-i descoperi faţa sa urată, înseamnă, a simţea această Viena internă, pe care străinii n'o pierd nici o clipă din vedere în socotelle lor.

Cine are o conştiinţă, nu poate face în Bucovina decât o singură politică: de apropiere, de încredere în România, în voinţa ei de a fi o ţară mai bună ce până azi. Ear pentru că *năzuinţa aceasta să fie încununată de succes, trebuie trasă o graniţă sănăcă între luptele politice de aici şi noua politică de acolo.*

Noi cei din jurul *Glasiului Bucovinian* am înaintat această politică şi am tras dela început şi această graniţă. Vedem picătelle de aici, ale unora şi ale altora, şi ne doare. *dar nu le discutăm la noi acasă, unde străinii atât aşteaptă, pentru ca apoi să lucreze ei mai departe.*

Aceleaşi motive de înalt ordin naţional au determinat şi această atitudine a noastră: să nu vedem în guvernul de azi un guvern liberal, cum nu vom vedea în cel de mâine, un guvern conservator, sau socialist, sau unionist-democrat, sau cum va năzui, ci numai un guvern român, obligat mâine ca şi azi ne ajută în silinţele noastre de a propria inima Bucovinei de inima Ţării-mame, aceasta măcar deocamdată, până se vor li convins amne străinii din mijlocul nostru că trebuie să renunţe la anume pofte. Pe urmă, poate, va fi loc şi pentru alte discuţii.

Nu tot aşa a crezut di Flondor că poate servi mai bine interesele neamului său. Venind la Bucureşti a făcut apel la o anume *prez de partid*, ear întorcându-se acasă a deschis cea mai oclăscă luptă împotriva grupării dela *Glasiul Bucovinian*, imprimându-le dela Bucureşti, fără nici o alegeare, *armele de luptă, cum şi modul de a luptă al politicianismului de aici.*

Asteli măndrul bore bucovinene, autonomistul care s'a ridicat cu atâta înverşunare împotriva contopirii Bucovinei cu patria-mamă, a contopii peste noapte tot ce e fost mai rău la noi, cu tot ce este mai rău aici.

Dovezi în privinţa asta cine doreşte, n'are decât să citească gazeta di Flondor *să şovină*. Ce-ave va găsi, cine se interesează de situaţia în Bucovina, în coloanele gazetei cerănăţene, nu ne permitem a califică noi, căci când fostul ministru al Bucovinei ameninţă pe urmaşul său că-i va pară la Paris, că nesocoteşte aspiraţiunile străinilor, asemenea fapte tre mult dincoace de limita, până la care li este permis cuiva a împinge o luptă politică.

Legiunile româneşti din Italia

Guvernul italian, din momentul ce România a intrat în acţiune alături de Itelere, a căutat să amelioreze viaţa prisionierilor români, aplică a *transilvănenilor* şi *bucovinienilor*, cari luaseră în rândul a matelor austro-ungare. Prin manifeste s'a făcut cunoscut soldaţilor, că pot constitui legiuni aparte şi astfel au posibilitatea să lucreze în rândurile armatei italiene pentru libertatea României.

Transilvănenii şi bucovinienii au primit cu entuziasm această chemare şi în câteva săptămâni au răspuns la apelul guvernului italian aproape 50.000 de români captivi. Ofiţerii români prisionieri se găseau la Cittadula, şi mai mulţi ofiţeri superiori italieni au început să lucreze la organizarea legiunilor. Soldaţii erau concentraţi la Avezzano, Cassali Altamura, Marino, Albano, şi Lazzale.

Soldaţilor li s'au dat haine, gheţe şi strictul necesar pentru viaţa de înătre.

Organizarea acestora este datorită generalului Luciano Ferigo, actualul aşful militar al Italie la Bucureşti. D-şa a căutat să îngrijască pe soldaţii români, şi a depus toată energia şi înţelepciunea sa pentru o cauză frumoasă şi dreaptă. Indată ce s'a încheiat armistiţiul între Itelere şi Germania, legiunile se pregăteau de plecare. Aveli prin Maritima sosi în ţară primele legiuni româneşti din Italia cari au defilă în faţa Regelui. Acum, aceşti eroi luptă cu vitejie în contra bolşevicilor unguri.

Legionarii sosiţi în Transilvania sânt în număr de 10.000, au mai rămas în Italia aproape 35.000 de soldaţi, cari vor veni curând în ţară. Guvernul italian le dă tot concursul; soldaţii au echipamentul necesar şi hrană îndestulătoare, toţi sânt voişi şi aşteaptă cu nerăbdare clipa ca să se întoarcă în ţară. Gestul atât de nobil al Italiei dovedeşte dragotea, pe care o poartă României şi înţeam să aducem pe această clipă multumirile noastre acestora, cari în vremuri grele au putat grija captivilor români. (Data.)

Clădiri şcolare

Cultura popoului român, trebuie să fie preocupată principală a tuturor românilor doritori de progres şi consolidarea neamului.

Pentru acest scop trebuie să avem sau să înfăşurăm locuiri potrivite din toate punctele de vedere.

Şcolarele noastre au fost făcute până acum numai pentru elevi supuşi la instrucţie elementară, de regulă adaptate din locuinţe particulare sau construite după modelele popoarelor mai înaintate în cultură, şi numai în anii din urmă, cum de donă decenii, s'au clădit şcolare după prescripţiuni impuse de guvernele stăpânitoare; dar şi clădirile acestea, din lipsa de mijloace s'au făcut cum pe dot, sau în mod puţin corespunzător principiilor pedagogice şi igienice.

O sală mare cam de 10 m. lungime şi 6 m. lărgime formă spaţiul în care se întruneau elevii pentru instrucţie, şi dacă sala aceasta era luminată numai dela o parte cel puţin cu patru ferestre, dacă avea înălţimea aproape de 4 m. şi se putea ventila uşor şi repede prin uşi şi ferestre, cum şi prin canale verticale fără ca să se producă curente vântătoare sântănişi, se admitea de obicei ca local corespunzător.

Dar câte pierdci nu se prezintă acestor dispoziţi în privinţa salet cu lumina ce o prilezesc de răsună, cează-ză, apus sau mează-noapte; căci dacă cine dă dintă poziţie şi cea mai favorabilă, celelalte donă următoare, sânt străbătute de razele solare, ce supără ochii copilaşilor, ear mează-noaptea suferă de regulă de prae puţină lumină în timpuri noroase, neguroase sau ploioase.

De mare importantă este intrarea şi ieşirea din şcoală, aici nu trebuie să fie creţ di stradă, ci dintr-o parte de rece, şi dint'o altă cameră spaţioasă, în care s'incapă toată garderoba elevilor (subete, zeghele, căciulele şi pălăriele) care în timpuri ploioase sânt îmbitate cu apă şi prin evaporare la căldură produc aburi şi gazez vântătoare sântănişi.

Anticamerale s'au aşezate aşa, ca intrarea în sala de învăţământ să fie totdeauna din faţa elevilor, despre cadra învăţătorului, atât pentru controlul mai uşor, cât şi pentru a conturba

mai puţin atenţiunea elevilor prin circulaţie pe uşa sale.

Când însă o comună e răsfăţată pe văi şi dealuri, şi elevii nu pot să ajungă repede la locuinţa lor, ameză şi să se întoarcă earăşi la şcoală, anticamera va trebui să fie cât de mare şi provăzută cu mese şi scaune, la care să poată sta elevii şi să mănince la amane, la care se-şi aduc de acasă şi să aştepte orele de înveţare de după ameză.

Nu de mai puţin însemnătă este ventilarea încăperilor şcolare, — o afacere nu foarte simplă, din mai multe şi diferite motive.

Despre modul cum s'ar putea ajunge la resolviere practică a locuilor de şcoală, şi chiar ale clădirilor de biserici, în modul cel mai corespunzător, vom da la timpul său un studiu special.

Pamfilie
arhitect.

Pošta redacţiei

Dlul I. B. în Cr. Convocarea şi bilanşul a aşful în Revista Economică nr. 15 din 12 april 1919. Dacă s'a făcut ceva în legătură cu repararea se caută pe câte locuri. Discuţia pe trat mai mult strică decât ajută cauză.

Teatre în Sibia

Teatru Comunal. Director: Di Leo Bauer. Sâmbătă: *Clootriă* (Wo die Lerche singt.) operetă nouă de Lehar. Începutul la ora 7 seara.

Cinematograful Oraşului. Piaşa Hermann. Directoră: D-na M. Scholtes.

Sâmbătă şi Duminică: *Kismet*, dramă orientală indică în 4 acte. Începutul la ora: 7 şi 9 seara.

Cinematograful Apollo. Strada Schevis Directoră: Dna Emil Tott.

Sâmbătă şi Duminică: *Cine mă sărută*, piesă în 4 acte, cu Hella Moia. Începutul la ora: 7 şi 9 seara.

Nr. 362/1919.

(121) 3—3

Concurs

Pentru întregirea postului de paroh în parohia de class II a Voivodinei-mici, din protopresbiteratul Făgăraş se publică concurs cu 30 de zile dela prima publicare în «Telegraful Român».

Emoluamentele sânt cele fasionate în coala B. şi congrua.

Petiţiile să se înainteze cu documentele prescrie submatnului oficiu ear concurenţi să se prezinte în parohie spre a face cunoştiinţă cu poporul.

Făgăraş, la 10 April 1919.

Oficiul protopresbiteral ortodox român al fractului Făgăraş în conletere cu comitetul parohial.

Nicolae Horcaea
protopop.

Nr. 305, 1919.

(129) 3—3

Concurs

Pentru întregirea parohiei de class I Zărneşti, protopresbiteratul Branului devenită vacantă prin moartea parohului Ioan Strevelu, se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în «Telegraful Român».

Emoluamentele împreunate cu acest post sânt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dela stat.

Cererele de concurs instruite conform normelor în vigoare să se înainteze submatnului oficiu protopresbiteral în termenul deschis.

Concurenţi cu prealabila încuviinţare a protopresbiterului să se prezente în vre-o Duminică în biserica din parohie, spre a căta şi predica, eventual a celebra.

Zărneşti, în 5 April 1919.

Oficiul protopresbiteral al Branului în conletere cu comitetul parohial concernerent.

Ioan Haimesa
protopop.